

Краток преглед на Социјалната Повелба

Европска Социјална Повелба

Договор на Советот на Европа за заштита на човековите права

Со **Европската социјална повелба** (во натамошниот текст означена како „Повелбата“) се регулирани правата и слободите и се воспоставува надзорен механизам со кој се гарантира нивното почитување од страна на земјите потписнички. По нејзиното ревидирање, пречистената Европска социјална повелба од 1996 година, која стапи на сила во 1999 година, постепено го замени првобитниот договор од 1961 година.

Во табелата на стр.8 и 9 се прикажани **земјите кои ја имаат потпишано и ратификувано Повелбата во моментов.**

Права кои се гарантирани со Повелбата

Правата кои се гарантирани со Повелбата се однесуваат на сите поединци и нивниот секојдневен живот:

→ Домување:

- пристап до соодветно и достапно домување;
- намалување на бездомништво; политика на домување насочена кон сите категории на лица кои се наоѓаат во незавидна положба;
- постапки кои го ограничуваат присилното иселување;
- еднаков пристап за странци во однос на добивањето на социјално домување и надомест за домување;
- домување и надомест за домување соодветни на семејните потреби

→ Здравство:

- Достапни, ефикасни установи за здравствена заштита за целокупното население;

- Политика за спречување на болести, особено преку обезбедување на здрава животна средина;
- Спречување од ризици при работа за да се осигури дека здравјето и безбедноста на работа се предвидени со закон и се спроведуваат во пракса;
- Заштита при бременост и мајчинство.

→ **Образование:**

- Бесплатно основно и средно образование;
- Бесплатни и ефективни услуги за професионална ориентација;
- Пристап до почетна обука (општо и стручно средно образование), универзитетско и вишо образование, стручна обука, вклучувајќи натамошно усовршување;
- Посебни мерки за странски државјани кои престојуваат во државата;
- Интеграција на деца со пречки во развојот во општото образование;
- Пристап до образование и стручна обука на лица со попреченост.

→ **Вработување:**

- Забрана за присилна работа;
- Забрана за вработување на деца под 15 годишна возраст;
- Посебни работни услови за деца помеѓу 15 и 18 годишна возраст;
- Право секој да заработува за живот преку доброволно избрана професија;
- Економска и социјална политика креирана да обезбеди целосно вработување;
- Праведни услови за работа во однос на плата и работно време;
- Заштита од сексуално и психолошко вознемирување;
- Слобода за основање на синдикални и организации на работодавачите заради заштита на економските и социјалните интереси; индивидуална слобода за одлучување дали ќе им се пристапи или не;
- Унапредување на заеднички советувања, колективно договарање, помирување и доброволна арбитража;
- Заштита во случај на отпуштање од работно место;

- Право на штрајк;
- Пристап до работа за лица со попреченост.

→ Правна и социјална заштита:

- Правен статус на детето;
- Постапување против малолетни сторители на кривични и прекршочни дела;
- Заштита од нечовечки третман и злоупотреба;
- Забрана на каков било облик на експлоатација (сексуална или кој било друг вид);
- Правна заштита на семејството (меѓусебна рамноправност на брачните другари и во однос на децата, заштита на децата во случај семејството да се растури);
- Право на социјална сигурност, социјална благосостојба и социјални услуги;
- Право на заштита од сиромаштија и социјална исклученост;
- Згрижување на деца;
- Посебни мерки за нега на постари лица.

→ Движење на лица:

- Право на обединување на семејството;
- Право на државјаните да ја напуштат државата;
- Процедурална заштита во случај на протерување од држава;
- Поедноставување на формалностите за имиграција.

→ Недискриминација:

- Право на жените и мажите на еднаков третман и еднакви можности за вработување;
- Гаранција на сите државјани и странци кои легално престојуваат и/или работат дека правата кои се предвидени во Повелбата важат подеднакво без оглед на расата, полот, возраста, бојата на кожата, јазикот, религијата, убедувањата, земјата на потекло, социјалната позадина, здравствената состојба или национална припадност ;
- Забрана на дискриминација врз основа на семејни одговорности;
- Право на лица со инвалидитет за социјална интеграција и учество во општествениот живот.

Земји членки на советот на европа и европската социјална повелба Состојба на 03/03/2010

Земји Членки	Потишувања	Ратификации	Прифаќање на процедурата за колективни жалби
Албанија	21/09/98	14/11/02	
Андора	04/11/00	12/11/04	
Ерменија	18/10/01	21/01/04	
Австрија	07/05/99	29/10/69	
Азербејџан	18/10/01	02/09/04	
Белгија	03/05/96	02/03/04	23/06/03
Босна и Херцеговина	11/05/04	07/10/08	
Бугарија	21/09/98	07/06/00	07/06/00
Хрватска	06/11/09	26/02/03	26/02/03
Кипар	03/05/96	27/09/00	06/08/96
Чешка	04/11/00	03/11/99	
Данска	03/05/96	03/03/65	
Естонија	04/05/98	11/09/00	
Финска	03/05/96	21/06/02	X
Франција	03/05/96	07/05/99	07/05/99
Грузија	30/06/00	22/08/05	
Германија	29/06/07	27/01/65	
Грција	03/05/96	06/06/84	18/06/98
Унгарија	07/10/04	20/04/09	
Исланд	04/11/98	15/01/76	
Ирска	04/11/00	04/11/00	04/11/00
Италија	03/05/96	05/07/99	03/11/97
Летонија	29/05/07	31/01/02	

Лихтенштајн	09/10/91		
Литванија	08/09/97	29/06/01	
Луксембург	11/02/98	10/10/91	
Малта	27/07/05	27/07/05	
Молдавија	03/11/98	08/11/01	
Монако	05/10/04		
Црна Гора	22/03/05	03/03/10	
Холандија	23/01/04	03/05/06	03/05/06
Норвешка	07/05/01	07/05/01	20/03/97
Полска	25/10/05	25/08/97	
Португалија	03/05/96	30/05/02	20/03/98
Романија	14/05/97	07/05/99	
Руска Федерација	14/09/00	16/10/09	
Сан Марино	18/10/01		
Србија	22/03/05	14/09/09	
Словачка	18/11/99	23/04/09	
Словенија	11/10/97	07/05/99	07/05/99
Шпанија	23/10/00	06/05/80	
Шведска	03/05/96	29/05/98	29/05/98
Швајцарија	06/05/76		
Македонија	27/05/09	31/03/05	
Турција	06/10/04	27/06/07	
Украина	07/05/99	21/12/06	
Велика Британија	07/11/97	11/07/62	
Број на држави	47	13 + 30 = 43	14
Застапениците датуми со сива позадина сговараат на датумите на потпишување или ратификација на Повелбата од 1961; другите датуми сговараат на потпишување или ратификација на ревизираната Повелба од 1996.	2 + 45 = 47		

* Држави чија ратификација е неопходна за стапување на сила на Доползачкиот Протокол од 1991. Во пракса, во согласност со одлукa на Комитетот на министри, овој Протокол веќе се применува.

‡ Држава која го има припадено правото на национални НВО да поднесуваат колективни жалби против неа.

Европска комисија за социјални права

Европската комисија за социјални права (во понатамошниот текст “Комисијата“) утврдува дали земјите ги почитуваат обврските наведени во Повелбата. Нејзините петнаесет независни и непристрасни членови ги избира **Комитетот на министри** на Советот на Европа за период од шест години со право на еден реизбор. Комисијата утврдува дали националните закони и практики на земјите потписнички се во согласност со Повелбата (член 24 од Повелбата, како што е изменета со **Протоколот од Турин** од 1991 година).

→ Постапка за следење која се темели на националните извештаи

Секоја година Земјите потписнички доставуваат **извештај** во кој е прикажано на кој начин тие ја спроведуваат Повелбата во нивните закони и во пракса. Секој извештај се однесува на некои од **прифатените одредби** од Повелбата.

Комисијата ги разгледува извештаите и одлучува дали состојбата во засегнатите земји е во согласност со Повелбата. Нејзините одлуки, познати како **“заклучоци”**, се објавуваат секоја година.

Доколку земјата не преземе активности согласно со одлуката на Комисијата и тоа доведе земјата да не ја почитува Повелбата, Комитетот на министри доставува **препорака** до земјата со која се бара да се промени состојбата во законите и/или во практика. Работата на Комитетот на министри ја подготвува **Владин Комитет** кој се состои од претставници на владите на земјите потписнички на Повелбата, со помош на набљудувачи како претставници на европските организации на работодавците и синдикалните организации .

→ Колективна постапка за доставување на жалби

Согласно со **протоколот** кој беше отворен за потпишување во 1995 година, а стапи на сила во 1998 година, може да се поднесе **жалба** за прекршување на Повелбата до Европската комисија за социјални права.

Организации кои имаат право да поднесат жалба до Комисијата

– Во случајот на сите земји кои ја прифатиле постапката:

1. Европска конфедерација на синдикални организации, Бизнис Европа, и Меѓународна организација на работодавци¹;
 2. **Невладини организации (НВО) со статус на учесници** во Советот на Европа кои се наоѓаат на **листата** изготвена за оваа цел од страна на Владиниот Комитет;
 3. Организации на работодавците и синдикални организации во засегнатата земја;
- Во случај на земји кои се сложиле кон ова:*
4. Национални НВО.

Жалбата мора да ги содржи следните информации:

- а. назив и податоци за контакт на организацијата која ја доставува жалбата;
- б. доказ дека лицето поднесувач и потписник на жалбата има право да ја претставува организацијата која ја поднесува жалбата;
- в. земјата против која се поднесува жалбата;
- г. посочување на одредбите од Повелбата кои се наводно прекршени;
- д. предмет на жалбата, односно точка(-ите) во врска со која(-и) засегнатата земја наводно не ја почитува Повелбата, заедно со соодветните аргументи, поткрепени со документи.

¹ Европска конфедерација на синдикални организации, Бизнис Европа (претходно Унија на индустриски и конфедерации на работодавци на Европа), и Меѓународна организација на работодавци.

Жалбата мора да биде подготвена на англиски или француски јазик во случај на организации наведени во категориите 1 и 2 погоре. Во случај на другите (категории 3 и 4), жалбата може да биде подготвена на службениот јазик, или еден од службените јазици, на засегнатата земја.

Комисијата ја разгледува жалбата, и доколку се исполнети формалните барања, ја прогласува за прифатлива.

Откако жалбата ќе биде прогласена за прифатлива, се иницира писмена постапка со размена на меморандуми (изјави со факти) помеѓу страните. Комисијата може да одлучи да одржи јавна расправа.

Комисијата потоа донесува одлука по жалбата, која ја доставува до засегнатите страни и до Комитетот на министри во вид на **извештај**, кој се објавува во рок од четири месеци од неговото доставување.

Конечно, Комитетот на министри донесува **резолюција**. Доколку е соодветно, комитетот може да **даде препорака** до засегнатата земја да преземе посебни мерки со цел усогласување на состојбата со Повелбата.

Ефекти од примената на Повелбата во разни земји

Како резултат на системот за мониторинг, земјите вршат промена во нивното законодавство и/или практики со цел усогласување на состојбата со Повелбата. Деталните податоци за овие резултати (и тековни развој) се дадени во фактографските податоци за земјите кои се достапни на интернет страницата.

→ Каде може да добиете повеќе информации за Повелбата

- на **базата на податоци** на Повелбата до која можете да пристапите преку Интернет или на CD Rom, ви овозможува да дознаете повеќе информации

- за обичајното право на Европската комисија за социјални права;
- на веб страницата на Повелбата, **www.coe.int/socialcharter**, посебно, се изложени сите национални извештаи и фактографските податоци за земјите;
 - во “**Collected texts**” (збирка текстови) се дадени сите основни текстови;
 - **summary bibliography** (збирната библиографија) редовно се ажурира.

ЕВРОПСКА
СОЦИЈАЛНА
ПОВЕЛБА

Macedonian version

**Department of the European Social Charter
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int**